

Naša revija vztrajno prinaša spoznanja in izkušnje o tem, da je oblikovanje kakovostnega sistema za dolgotrajno oskrbo (kronično) bolnih, starostno onemoglih in invalidnih ljudi danes ena od najbolj perečih nalog države. Prikazovali smo podatke in spoznanja o tem s socialnega, zdravstvenega, ekonomskega, antropološkega, stanovanjsko-infrastrukturnega in drugih področij, politične dokumente, ki usmerjajo v iskanje rešitev, zlasti pa smo se prizadevali za prikazovanje primerov dobrih izkušenj v tujini in pri nas. To je naš strokovni prispevek, da bi tudi Slovenija prišla do sodobnega sistema za dolgotrajno oskrbo in da bi bil le-ta kakovosten.

Kazalci demografskega staranja prebivalstva v prihodnjih letih in desetletjih so znani. Največji delež ljudi, ki bodo potrebovali pomoč pri opravljanju osnovnih vsakdanjih dejavnosti, je še kar nekaj let pred nami – tedaj bo ljudi, starih nad 85 let, vsaj trikrat več kot zdaj. Ko nastopi kriza, se ni več možno pripravljati na njeno obvladovanje – ugoden čas za pripravo na velik delež starih ljudi v Evropi so leta med 1990 in 2020. Zakaj tri desetletja? Ker je za uveljavljanje vsake nove kakovosti v sožitju družbe potreben čas razvoja ene generacije. Dom za stare ljudi se npr. lahko sezida v enem letu. Kakšen bo, pa je odvisno od znanja in usmeritve njegovih lastnikov in arhitektov – njihova znanja in stališča pa so se v njih oblikovala vsaj deset let. Večina slovenskih domov po letu 2000 je bilo zgrajenih z znanjem iz let okoli 1970. (To je logična posledica tega, da slovenske vlade in njene službe po osamosvojitvi niso stopile v korak s prizadevanji naših evropskih sosed, ki so se po letu 1990 prednostno posvečale pripravi, sprejemanju in uresničevanju sodobnih sistemov za dolgotrajno oskrbo). Pa recimo, da je dom zgrajen po sodobnem konceptu oskrbe v domači skupnosti; tudi kak tak dom je bil pri nas zgrajen po letu 2000. Stavba je le nujno potrebna »embalaža«, vsebina doma so znanje, izkušnje in usmerjenost vodstva in vseh zaposlenih, njihovo sodelovanje s svojci, krajevno skupnostjo, prostovoljci ... Vse to pa se oblikuje od začetka njihove poklicne kariere – torej že desetletje, dve in več. Odločilne tirnice za delovanje in razvoj domov (tudi za razvoj znanja vodstev in zaposlenih) so uradni »normativi« in »standardi«. Objavili smo vrsto analiz o več desetletni zastarelosti normativnih predpisov in organizacije naših javnih in zasebnih domov, zadnja z velikim pozitivnim odzivom je bila Imperlova v prejšnji številki. Seveda pa pri sodobnih evropskih sistemih za dolgotrajno oskrbo še zdaleč ne gre samo za domove. V ospredju imajo kakovostno pomoč za oskrbo in nego v domačem okolju, zato enakovredno obravnavajo vsaj kakih deset sodobnih programov za oskrbo in nego.

Kakovost sodobne dolgotrajne oskrbe je odvisna od tega, kako sistem zakonskih predpisov z mehanizmi financiranja poveže v sinergično celoto razpoložljive moči treh subjektov: 1. oskrbovanca samega skupaj z njegovimi svojci ter civilno družbo prostovoljcev in sosedov v skupnosti, 2. socialne, zdravstvene, prostorsko-infrastrukturne in druge stroke, katerih znanje in delo je nujno potrebno za kakovostno sodobno oskrbo, 3. javne zavarovalniške, proračunske, dobrodelniške in zasebne finančne vire.

Kako lahko sodoben Zakon o dolgotrajni oskrbi poživi tradicionalno sosedsko oskrbo in vključi v oskrbo velik današnji potencial prostovoljskega oskrbovanja v skupnosti? Dobro izkušnjo o tem je prinesel prenovljen nemški zakon o dolgotrajni oskrbi iz leta 2008. Vpeljal je mehanizem, da oskrbovalne organizacije vključujejo prostovoljce: usposobijo jih za potrebno oskrbovalno delo in organizirano vključijo vanj. Prostovoljec, ki na tak način dela v oskrbovalnih programih ustanove ali na domu 40 ur mesečno, dobi 240 EVR iz sklada za oskrbo. Majhni stroški v javnem sistemu financiranja dolgotrajne oskrbe so dosegli trojni dober učinek: 1. zelo so izboljšali oskrbo – ker je to delo desetkrat cenejše od dela zaposlenih, je lahko za večino nalog oskrbe in nege na razpolago veliko več ljudi; 2. številni upokojenci, brezposelni, študentje in drugi so dobili priložnost, da si dodatno zaslužijo za lep dopust, potovanje ali kak izreden nakup; 3. široki sloji prebivalstva se spontano uvajajo v oskrbovanje in s tem na sodoben način razvijajo svojo osnovno človeško zmožnost solidarnosti, empatije in pomoči potrebnim članom skupnosti – kakovost sožitja v družini in skupnosti, kakor tudi kakovost sodelovanja v službi pa je tolikšna, kolikor imajo ljudje razvito svojo solidarnost. *J. Ramovš*